

Karel Hynek Mácha: Máj (romantismus)

- vystudoval práva, hrál jako ochotník v divadle (zde se seznámil s Eleonorou Šomkovou, matkou Máchova syna Ludvíka) - rád cestoval, většinou pěšky, fascinovaly ho hrady a zříceniny

Dílo:

lyricko – epická skladba **Máj**

Loupežník Vilém zabije svého otce, protože svedl jeho dívku Jarmilu. Za otcovraždu je popraven. Jarmila spáchá sebevraždu. V díle převažují lyrické prvky – popisy přírody, láska k rodné zemi, úvahové pasáže o zločinu a trestu, smyslu života. V době, kdy Máj vyšel, nebyl kritikou pozitivně přijat.

Povídka – **Marinka**

Námětem je nešťastná láska k nemocné, umírající dívce.

Romantický hrdina je člověk, který je v rozporu se společenským řádem, často prožívá nešťastnou lásku. Chce být nezávislý, nesvázaný s morálkou a konvencemi. Obvykle je to výjimečný jedinec trpící pocitem osamocení. Jeho život končí většinou tragicky. Mnohokrát jsou to lidé vyvržení ze společnosti kvůli původu, povolání nebo vzhledu. Oblíbená je poezie lyrická i epická, cílem je ukázat život člověka zachycením jeho citů. Oblíbená je lidová slovesnost.

1. Vyberte z nabídky básnické prostředky odpovídající zvýrazněnému textu v řádku:

Ukázka č. 1:

*Byl pozdní večer – první máj –
večerní máj – byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.*

.....

*O lásce šeptal tichý mech;
kvetoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.*

.....

*Jezero hladké v křovích stinných
zvučelo temně tajný bol,
břeh je objímal kol a kol.
A slunce jasná světů jiných
bloudila blankytnými pásky,
planoucí tam co slzy lásky.*

2) Z poslední věty v ukázce 1 vyber neshodný přívlastek:

3) Ve kterém měsíci se děj odehrává:

4) V Máji se vyskytuje celá řada básnických prostředků. Vyber, o které se jedná na základě popisu.

- a) Přenesení významu na základě podobnosti (většinou vnější podobnosti, to znamená podobnost ve velikosti, tvaru, barvě...). Př. „ouplné lůny krásná tvář“
- b) Obrazné pojmenování, které je založeno na přenášení významu na základě vnitřní souvislosti. „dívčina krásná, anjel padlý“
- c) Zaměnění části za celek. „vlna za vlnou potokem spěchá“
- d) Nadsázka, zveličení
- e) Zosobnění, neživá věc dostává lidské vlastnosti. „o lásce šeptal tichý mech“
- f) Spojení dvou jevů, které se vzájemně vylučují. „mrtvé milenky cit“
- g) Básnický přívlastek. „za růžového večera“
- h) Je založeno na stejném obrazném principu jako metafora, obsahuje srovnávací slovíčko „jako“. „sen umrlý jako stín“

5) Rým je zvuková shoda slov nebo jen konců slov na konci veršů. Druhy rýmu rozlišujeme podle způsobu, jakým jsou verše rozloženy v rámci strofy. Vyber správné schéma.

- rým sdružený:
- rým střídavý:
- rým obkročný:
- rým postupný:
- rým přerývaný:
- rým tirádový:

6) Jaký druh rýmu se objevuje v prvním a druhém čtyřverší první ukázky? Vyber správnou odpověď.

7) Spoj vhodná synonyma (vycházej z textu):

háj	bohužel
pěl	modrá
žel	les
bol	smutek
blankyt	zpíval

Ukázka č. 2

*Kde za jezerem hora horu
v západní stihá kraje,
tam – zdá se mu – si v temném boru
posledně dnes co dítko hraje.*

*Od svého otce v svět vyhnán,
v loupežnickém tam roste sboru.
Později vůdcem spolku zván,
dovede činy neslýchané,
všude jest jméno jeho znané,
každémuť: „Strašný lesů pán!“*

*Až poslez láska k růži svadlé
nejvejš roznítí pomstu jeho,
a poznav svůdce dívky padlé
zavraždí otce neznámého.*

*Protož jest u vězení dán;
a kolem má být odpraven
již zítra strašný lesů pán,
jak první z hor vyvstane den.*

8) Kde si dítko hraje? Vyber správnou odpověď.

v lese na louce u jezera

9) Označ pravdivé tvrzení (vycházej z ukázky č. 2)

Sirotek (Vilém) se stal pánem loupežníků.

Sirotek (Vilém) se stal myslivcem.

Byl označován jako přívětivý lesů pán.

Sirotek (Vilém) je vězněn za to, že okrádal nevinné lidi.

Vilém bude popraven za to, že zabil svého otce.